

FÖRELÄSNING 4

Rika och fattiga

Absolut vs. relativ fattigdom. Absolut fattigdom = brister i förutsättningar för att överleva eller åtminstone leva ett drägligt liv, icke-tillgodosedda grundläggande behov, sjukdom utan tillgång till grundläggande medicin, brist på hygien, kort förväntad livslängd, etc. Relativ fattigdom = fattig i förhållande till en medianinkomst, eller att tillhöra de sämst ställda i ett givet samhället. Absolut överflöd = att ha större inkomst än vad som behövs för att täcka upp för ens grundläggande behov (mat, hyra, kläder, hälso- och sjukvård, utbildning, etc.), som kan spenderas på ”lyxkonsumtion”.

Singers påstående: fattigdom är inte produktionsproblem utan ett distributionsproblem. Absolut överflöd bör omfördelas för att täcka upp för absolut fattigdom. Detta skulle kunna ske genom att stater lever upp till det biståndsmål (om 0.7% av BNP) som har accepterats under FN:s regi. Det skulle också kunna ske genom individuellt bistånd (genom t.ex. Röda Korset, UNICEF, Oxfam, Individuell Människohjälp, etc.)

Repetition: handling vs. underlåtelse

Precis som i diskussioner kring eutanasi ifrågasätter Peter Singer även här distinktionen mellan handling och underlåtelse som moraliskt relevant. I sammanhanget är den övergripande frågan finns det någon moraliskt relevant skillnad mellan att genom en handling döda en annan människa och att låta en annan människa svälta ihjäl genom låta bli att hjälpa denna? Han skriver: ”om det inte finns någon intrinsikal skillnad mellan att låta någon dö och att döda, tycks det som att vi alla är mördare”.

Invändningar

Singer tar upp flera invändningar mot hans påstående att det inte finns någon skillnad mellan handling och underlåtelse. Dessa invändningar försöker visa att det finns en moraliskt relevant skillnad dem emellan. Så finns det någon skillnad mellan att leva ett liv i överflöd och inte skänka pengar till Oxfam, å ena sidan, och att åka ner till Etiopien och avrätta ett par bönder, å andra sidan?

- (1) Motivet skiljer dem åt: i fall av underlåtelse är det inte din avsikt att döda någon till skillnad från ett fall där du skjuter någon. (Singer: minskar klander, men inte helt + fortfarande fel)
- (2) Det är olika svårt/lätt att följa en regel: att låta bli att avsiktligt skjuta personer är enklare än att undvika att låta personer dö genom ens underlåtelse. (Singer: bör lösas pragmatiskt)
- (3) Säkerheten av resultatet: att skjuta någon leder till en säker död (givet viss pricksäkerhet) medan att låta bli att skänka pengar till en biståndsorganisation enbart göra det mer sannolikt att någon inte får mat för dagen. (Inte tillräckligt: jmf. den vårdslösa bilföraren)
- (4) Identifierbara offer: om man skjuter någon så finns ett tydligt identifierbart offer, det finns inte i fallet man underlåter att skänka sitt överflöd. (Inte relevant: jmf. cigarett-tillverkaren)

(5) Skillnader i ansvar: om jag skjuter någon är jag ansvarig för den personens död, personer som dör som en följd av min underlåtelse är inte mitt ansvar (även om jag aldrig hade existerat så hade dessa personer dött). (Singer: antar en kontroversiell rättighetsteori)

Singer argumenterar: samtliga dessa skillnader är extrinsikala. De har alltså inte att göra med distinktionens natur och de kan inte förklara på en principiell nivå varför det är värre att döda än att låta dö (i vissa situationer kan det vara det av extrinsikala skäl, men inte generellt).

Ett experiment

Den bakomliggande principen

- I. Om vi kan hindra något ont utan att offra något av jämförbar moralisk betydelse så bör vi göra det.
- II. Absolut fattigdom är något ont
- III. Det finns viss absolut fattigdom som vi kan hindra utan att offra något av jämförbar moralisk betydelse
- IV. Alltså bör vi hindra viss absolut fattigdom

Singer menar att så väl konsekventialister som andra bör acceptera denna princip. Det kan dock finnas skillnad i hur ”jämförbar moralisk betydelse” förstås.

Invändningar

(A) Ta vara på sina egna: skillnad mellan vad vi faktiskt gör och vad vi borde göra; samt en viss tolerans för partiskhet.

(B) Äganderätt: även utifrån en individualistisk teori om ägande finns det plats för positiva skyldigheter; dessutom en kontroversiell teori.

(C) ”Livbåtsetik”: överbefolkning som ett överdrivet problem; fattigdom som ett distributionsproblem; fruktansvärt inhumant

(D) Överlåta det åt statsmakten: frivilligt och statligt bistånd utesluter inte varandra, eller minskar sannolikheten för varandra

(E) För högt mål: att det är svårt betyder inte att det är omöjligt; ett ideal; betoning på jämförbar moralisk betydelse; samt pragmatiska övervägande för att maximera nyttan (t.ex. skänk 10%)

Innanför eller utanför

Ett tanke-experiment: Fairhaven efter atomkriget; ”De samvetsömma” vill ta emot 10 000 utifrån, ”medlarna” 500 utifrån, och ”motståndarna” vill inte ta emot någon. Vilket förslag skulle du rösta på?

Är nationalitet moraliskt relevant?

På ett liknande sätt som Singer har argumenterat för att kön, ras och art inte är moraliskt relevanta för fördelningen av resurser eller hänsyn, argumenterar han nu för att nationstillhörighet inte heller är det.

Fakta om flyktingar

Artikel 14/asylrätten ger ett lagstadgat skydd för personer som flyr en förföljelse (p.g.a. ras, religion, etc.).

Ca 15 miljoner på flykt utanför sitt hemland (och 26 miljoner inom sina respektive hemländer). De flesta är flyktingar inom sitt hemland, därefter inom ett angränsande land, därefter till ett tredje land. Oftast diskuteras enbart det sistnämnda under flyktingfrågan. I många fall är det en fråga om liv och död, där flykt till ett tredje land är det enda hoppet om att leva ett anständigt liv.

Olika hållningar

Ex gratia: En vanlig hållning i flyktingfrågan gör gällande att flyktingmottagande bör ses som en generös välgörenhetshandling, men inte en strikt skyldighet. Michael Walzer jämför t.ex. den politiska gemenskapen med en klubb; om du inte redan är medlem så har klubben ingen skyldighet att släppa in dig, men om du däremot är medlem så finns där en rad rättigheter som tillkommer dig. En annan analogi skulle vara den med en familj: en nation är som en familj, den bör ta hand om sina medlemmar i första hand.

Det är många som stödjer asylprincipen men samtidigt avfärdar en skyldighet att ta emot flyktingar. Singer föreslår att det kan bero på en typ av närhetsprincip som vi partiskt omfamnar, eller på distinktionen mellan handling (att skicka tillbaka en asylsökande) och underlåtenhet (att inte erbjuda plats till en flykting). Ytterligare argument som används för ex gratia-positionen är t.ex. ”en droppe i havet”-argumentet (likt som det i biståndsdebatten) samt (implicit) skillnaden mellan identifierbara och oidentifierbara offer.

Den konsekventalistiska hållningen: nationstillhörighet och etnicitet är moraliskt irrelevant. Vi bör opartiskt ta ställning till de relevanta intressena och principen om lika hänsyn till lika intressen bör gälla. Generellt kommer då flyktingarnas livsavgörande intressen att ställas mot medborgarna i en välfärdsstats luxuösa intressen (men inte ens det är nödvändigt: flyktingmottagande kan vara en ”win-win”-situation också). Interesseavvägningen kommer att vara komplex, det finns en mängd olika hänsynstaganden.

Finns det en moraliskt relevant gräns?

Ett vanligt argument mot ökat flyktingmottagande gör gällande att om ett land ökar sitt flyktingmottagande så kommer det inte minska det totala antalet flyktingar utan enbart leda till att nya flyktingar. Givet en sådan konstant ström av flyktingar, och där de alltid kommer ha generellt tyngre intressen än medborgare i mottagarlandet, väcks frågan: leder principen om lika hänsyn till lika intressen oss till en värld där alla länder fortsätter att ta emot flyktingar till de hamnat på samma nivå av välfärd som ursprungsländernas? Singer frågar sig om detta är en *reductio* mot hans argument, och svarar nej: det finns en borte gräns när de negativa konsekvenserna överväger de positiva.